

JERUZALEM

JERUZALEM

Notities van zes maanden in Jeruzalem, Israël en de Palestijnse gebieden

Door:

Martin Fink,

Kapitein-luitenant ter zee Koninklijke marine, voormalig lid van het Nederlandse detachement toegevoegd aan de United States Security Coördinator voor Israël en de Palestijnse gebieden.

Jeruzalem & Den Haag 2019

Deze is voor mijzelf, omdat dat soms ook moet.

© Martin Fink
Coverontwerp: Martin Fink
ISBN: 9789402120486

And tell me, where the gates of pearl?

And were the streets of gold?

And did the tree of life unfurl

Leaves lovely to behold?

Laurence Housman – The Crusader's Tomb'

De val

De laatste dagen

In den beginne

De fascinatie

The scramble for Palestine

Wonderland

Op de bank

Op de kaart

De Tempelberg

De Heilige Grafkerk

Jericho

De frustratie

Het beloofde land

Het verboden rijk

Het klooster zonder muren

De laatste wandeling

De ontsnapping

Neverland

Hyperborea

Dank, literatuur, index & noten

De Val

*'...we first meet the hero, heroine or central figures, they are likely to be in some state which lays them open to a shattering new experience. Their consciousness is in some way restricted. They may just be young and naive, with only limited experience of the world. They may be more actively curious and looking for something unexpected to happen to them. They may be bored, or drowsy, or reckless. But for whatever reason, they find themselves suddenly precipitated out their familiar, limited existence, into a strange world, unlike anything they have experienced before.'*²

-Christopher Booker
The Seven basic plots

De laatste dagen

‘Den rustigen die mij tartten te vertrekken
Heb ik om 't schip te krijgen woest beloofd
Rijkdommen fabelachtig te ontdekken,
Waarvoor ik ingestaan heb met mijn hoofd,’

-J.J. Slauerhoff (De Ontdekker)³

De koeltjes op de *hookah* waren as geworden. Het was tijd om te gaan. De tuindeuren van mijn appartement stonden open. In de tuin waren de tapijtjes inmiddels na zoveel maanden verbleekt. Midden in de zomer was het overdag eigenlijk niet goed uit te houden. Maar 's-avonds, dan koelde het af en was het prima te doen. Het huis was een rommel. Boeken en kleren slingerden in elke hoek van de kamer. Dat is overal waar ik langere tijd verblijf. Ze zeiden er weinig over, maar mijn collega's moeten wel iets hebben gedacht bij het zien van de alsmaar groeiende stapels boeken en prullaria waarmee mijn appartement door de maanden heen gevuld raakte. Zelf vond ik dat de variëteit aan onderwerpen daartoe noopte. Het sloot aan bij de stad en het dagelijkse galmen door mijn tuin van zowel het aanroepen van het gebed in de moskeeën als het luiden van de klokken in de kerken. Met daaroverheen de wekelijkse stoot van de sabbat hoorn. Emilie was niet verbaasd toen zij mij kwam opzoeken en binnenstapte. ‘Het lijkt wel alsof je weer in je studentenkamer in

Leiden bent.’ Het was zaterdag, die in dit gedeelte van de stad als een zondag genoten wordt. Het werd avond en ik liep naar binnen om achter mijn bureau te zitten. Nog wat schrijven misschien. De schrijftafel lag vol met van alles. Overal papier en koffiekopjes. Achter mij stond de afwas van een week in de gootsteen. De luxe van op jezelf wonen. Maar goed, nu moest ik opruimen. Het zat erop. Zes maanden verblijf in Jeruzalem, Israël en de Palestijnse gebieden. Mooi geweest.

Het hoofdpersonage, de ik-figuur en verteller in dit verhaal ben ik. Ik werk bij de Koninklijke marine. Ik ben getrouwd en wij hebben vier kinderen. Drie ervan zijn geboren in Italië, toen we in Napels woonden. De vierde kwam in Delft. We hebben elkaar tijdens onze studententijd in Leiden ontmoet. Zo’n twintig jaar geleden. Ik studeerde af, in rechten, en Emilie een aantal jaar later. Antropologie. Ik ben daarna veel weggeweest. Er waren veel brandhaarden overzee waar de Nederlandse krijgsmacht aan deelnam. En dat was mijn geluk. Want overzee zijn lijkt mijn voornaamste drijfveer. Toch is het nog steeds niet genoeg. Althans, dat vind ik. Rusteloosheid, alledaagsheid, verveling en ongeduldigheid dagen mij nog steeds continu uit. Van zoetelijk thuis zitten lijkt ik op één of andere manier verbannen. Ik wil niet, om Slauerhoff maar meteen voor de tweede keer aan te halen, ‘in de natte grond bederven waarop men nimmer heeft geleefd.’⁴ Het leidt voor mij tot een zoektocht naar telkens nieuwe verhalen. Gehaald uit verre oorden. Ook al ken ik inmiddels de realiteit van het optreden overzee. En ook al weet ik dat oplossingen voor iemand met een donker hart per definitie onvindbaar of onbereikbaar blijven.

Hoe dan ook, alweer drie jaar eerder kwam ik terug van de missie in Zuid-Soedan. Ik had mijzelf rust en regelmaat beloofd, wilde inhoud geven aan de zin ‘het is nu wel genoeg’ en genieten van opgebouwd geluk. De afdeling waar ik was geplaatst gaf me die rust en regelmaat. Ik zag dat het goed was. En zo kabbelde

het even door. En nog een tijdje. En toen nog iets langer. Maar daarna ging het niet meer. Ik bleek het geregelde niet goed aan te kunnen. Het was nog niet genoeg. De wrevel be kroop me, eerst stilletjes en daarna luid, in de dagelijksheid van het bestaan. De dagen voelden als maanden, de uren als lome en maar langzaam voorbijtrekkende dagen. Tijd is een vijandig fenomeen voor mij, waar maar moeilijk tegen op te boksen is. Maar waar moest ik naartoe? Op zoek naar nieuwe oorden stuitte ik weer op de missies in de Levant. Daar wilde ik altijd al naartoe. Onder meer omdat daar de langstlopende VN-missie ooit nog steeds liep. En omdat de Levant ook zo'n plek is waar je moet zijn geweest. Rijk aan militaire historie en andere verhalen. Ik heb een zwak voor dat soort plekken. Net als voor erbarmelijke plekken, waar het eigenlijk niet fijn vertoeven is, maar die wel weer een extra rimpel in je hoofd opleveren. Waar je eigenlijk niet echt wil zijn. Op het moment dat je er bent. Maar wie verlangt nou niet naar de meer chaotische randen van onze wereld wanneer men doelloos zwerft op een kaarsrechte laan langs het kanaal van een Haagse buitenwijk, waar de honden worden uitgelaten, de joggers aan je voorbij hijgen en het stelletje op het bankje zich probeert te verstoppen door nog dichter op elkaar te kruipen. In plaats van de VN-missie diende er zich iets anders aan. Veel beter, bleek later. Een missie in Jeruzalem en de Palestijnse gebieden, als onderdeel van een Amerikaans initiatief, geplaatst op het terrein van het Amerikaanse Consulaat-Generaal in Jeruzalem. Het lukte mij een plaatsje in de kleine Nederlandse bijdrage aan deze missie te bemachtigen. Ik kon naar de Levant. Om het te vieren, ging ik eerst naar de boekwinkel.

De laatste dagen van december brachten we een paar dagen door in Frankrijk, op chateau *De la Trousse*. Toen dachten we dat het misschien wel de laatste keer zou zijn dat we daar tijd zouden doorbrengen en begonnen aan het opruimen van wat kastjes in de kamers. M'n kisten met spullen voor de nieuwe missie waren al

op weg richting de Nederlandse ambassade in Tel Aviv. Voornamelijk boeken, uniformen en mijn klamboe. De kerstlunch was de laatste dag die ik met mijn afdeling in Utrecht spendeerde. Speeches, spelletjes en gezelligheid. Ik droeg de voorzittershamer van mijn CLUB over en de lunch bleek een opmaat naar een lange avond.

We vertrokken een dag na nieuwjaar naar de Andere Wereld; Israël en de Palestijnse gebieden. Onze standplaatsen werden Jeruzalem en Ramallah. Ditmaal betrof het een missie die niet beperkt was tot de gebruikelijke postzegel van een militair hoofdkwartier, je hut, de eetzaal, de bunker en weer terug. Soms naar buiten, wapens half geladen om je nek gehangen. Integendeel. De missie had in ieder geval voor mijn functie het karakter van een korte plaatsing overzee. Jasje en weleens een dasje. Het gevechtstenuue bleef ongebruikt in de kist. De Nederlandse bijdrage aan de missie bestond uit vijf militairen. In de maanden ervoor hadden we elkaar bij het opwerken voor de missie ontmoet. We gingen elkaar in de komende zes maanden leren kennen. De voorbereidingen gingen zoals we gewend waren. De ervaring die iedereen meebracht, zorgde dat alles ontspannen verliep. Iedereen wist wel waar hij aan toe was. De meesten waren eerder in de regio geweest. Eén ooit als dienstplichtig luitenant in UNIFIL, de ander in MFO (de *Multinational Force & Observers*) en weer een ander had reeds een tijd in Israël gewoond, als onderdeel van die langlopende VN-vredesmissie, UNTSO. Iedereen met eigen verhalen van die uitzendingen, maar ook van vele andere plekken waar zij naartoe waren gestuurd. In de maanden erna heb ik met genot naar die verhalen geluisterd. Zelf had ik geen enkele ervaring in het gebied waar we ditmaal heen gingen.

Mijn bezoek aan de boekwinkel was de eerste van vele bezoeken en de start van een alsmaar groeiende stapel werken. Jeruzalem

noopt tot schrijven. Planken vol bestaan over de stad en omgeving. Van de beste schrijvers. Over elke periode. De één nog mooier dan de ander. En de ander nog uitgebreider en vollediger dan de één. Er zijn zelfs verslagen van mensen over het Heilige Land waarvan wordt aangenomen dat ze er niet eens geweest zijn. Zoals Sir John Mandeville, een 'reiziger' uit de 14e eeuw. En zelfs dat boek is heel goed. En dan zijn er nog oneindig veel, elkaar maar niet overtuigende, boeken over het conflict. Het houdt niet op. 'Waar begin ik aan', dacht ik, 'om *nog* iets te schrijven?' Er is ook niets gebeurd dat tot opschrijven noopt. Niets dramatisch of grotesk. Maar gelukkig kan ik zeggen dat mijn doel en juist dit boek persoonlijk is; het geeft mij rust, plezier en troost dit te schrijven. Het houdt me op mijn plek wanneer er niets op de horizon te zien is.

Ditmaal zijn het enkele korte notities en essays, verpakt in een reisverhaal. In de eerste plaats omdat het dat ook is, maar bovendien omdat het mij ruimte biedt te verdwalen in trivia, *rabbit holes* en beschrijvingen die voor het verhaal niet ter zake doen. Indien er ook een queeste moet zijn, dan was het de studie van het conflict, de dagelijkse dingen van stad en land en van mijzelf. Iets wat, wie deze werelden kent, niet meeviel. De fouten en misvattingen behoren tot mijn beperkingen. Het bevat weinig detail over het daadwerkelijke en dagelijkse werk dat wij voor de missie deden en de uitdagingen die daarmee gepaard gingen. Dat is onder meer omdat de commandant van de missie meende dat vooruitgang op de gebieden waar wij voor stonden geholpen werd door niet in de publiciteit te komen. Ons werk kon het beste gedaan worden zonder publieke aandacht, vond hij. Het bevat verder ook geen mening over het Palestijns-Israëliësch conflict; geen persoonlijke of formele. Ik weet er te weinig van af en bovendien ben ik te militair voor een mening. Daar zijn anderen voor. Ik hoop dat de lezer zich niettemin met deze persoonlijke compositie kan vermaken. De gebeurtenissen zijn niet geheel chronologisch beschreven. En de gesprekken die ik